

Sprog i Norden

Titel:	Tekstning og dubbing for de unge i islandsk media	
Forfatter:	Anna Sigríður Þráinsdóttir	
Kilde:	Sprog i Norden, 2013, s. 1-11 [i hæftet: 9-20]	
URL:	http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/sin/issue/archive	

© Dansk Sprognævn

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre numre af Sprog i Norden (1970-2004) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Tekstning og dubbing for de unge i islandsk media

Anna Sigríður Þráinsdóttir

Islandsk produktion er en lille del af hele programmet i islandsk fjernsyn, for børn og unge såvel som for voksne. Størstedelen af programmet er importeret og må derfor tekstes eller dubbet. Tv-programmer for børn op til 10 års alder bliver dubbet, men resten af udbudet er tekstet. Der er endnu ingen forskning i dette område på Island men vi er så afhængige af det at vi må finde ud af hvilken, om nogen, påvirkning dubbing og tekstning har på børns sprogudvikling, sprogforståelse og læseudvikling. Vi skulle meget gerne også prøve at finde ud af hvilken, om nogen, påvirkning det har på tilegning af fremmedsprog. Forskere i andre lande mener f.eks. at tekstning øger ordforråd men ikke grammatisk viden om fremmedsprog.

Island er et fåtalligt land med kun omkring 318.000 indbyggere. Sådan et lille samfund har ikke det store budget til dyr tv-produktion. Derfor er islandsk tv-produktion for børn og unge kun en lille del af hele programmet i islandsk tv. Det har dog ændret sig i de sidste år og meget af den indlandske produktion appellerer jævnt til børn og voksne. Det kan man sige om komedier og quizzer der er blevet meget populære. Man kan godt sige at antallet af islandske tv-programmer som børn og unge kan lide er steget i senere tid. Det er også faktum at det ældste program der stadig bliver sendt ud på fjernsyn er et børneprogram. *Stundin okkar* der blev sendt ud for første gang på juledag 1966, stammer fra begyndelsen af tv-udsendinger hos Islands statsradio og fjernsyn, RÚV. Men netop fordi islandsk tv-produktion er minimal er det særligt vigtigt for Islændinge at gøre sig umage ved dubbing og tekstning af importeret produktion for børn og unge.

Målet med artiklen her er at beskrive situationen i dette område i Island og sige noget om forskning i området og hvad den fortæller os om tekstning og dubbing, med fokus på dens værdi for børn og unges sprogforståelse og sprogudvikling.

Islandske børn og unges muligheder for at finde alderspassende tv-programme

To islandske tv-stationer viser børne- og ungdomsprogrammer. Desuden har unge i Island adgang til film i biograf og på dvd, og film og programmer på VOD – Video On Demand. Alle kan selvfølgelig finde underholdning på internettet. Unge i Island kan også se på udenlandske tv-stationer, t.ex. populære stationer der kun sender ud på engelsk uden tekst.

Som regel dubbles importerede tv-programmer for børn op til 10 års alder men tekstes for ældre børn, ligesom for voksne.

De to tv-stationer der viser tv-programmer for børn i Island er statsradioen, RÚV, med radio og tv, og Stöð 2 (Kanal 2) der er i privat eje.

Størstedelen af tv-programmer for de unge importeres. Det betyder at de er på fremmedsprog og bør oversættes og dubbles eller tekstes. Det gælder for alt der er importeret, ligemeget hvor det kommer fra. På tv-stationerne har der ikke været lagt linjer om hvordan man skal bære sig ad med det men de går alligevel i en særlig retning med at dubbe for børn til 10 års alderen og tekste for de ældre. Sandsynligvis markes den retning ikke mindst af budgetten for den del af virksomheden.

Det er særlig vigtigt at det hele oversættes og dubbles eller tekstes. De fleste børn der tilegner sig islandsk kender ikke til fremmedsprog og kan ikke forstå dem. Islandsk er selvfølgelig slægtning til de andre nordiske sprog men den skiller sig ud fra dem i at sproget, jævnt fonologien samt bøjningssystemet, er meget forskelligt fra de skandinaviske sprog. Islandsk har, selvfølgelig, andre regler om accent og så er bøjningssystemet kompliceret. I Færøsk er der også et kompliceret bøjningssystem der er stort set det samme som i Islandsk men der er så stor en forskel i fonologien at islandsksprogede børn forstår ikke mundtlig færøsk.

I Island bor dog børn i tusindvis der ikke har islandsk som første sprog. De fleste har i stedet polsk, litauisk eller tai. De har ikke mange muligheder til at høre deres modersmål på tv. Men de går i skole på Island og lærer islandsk som andet sprog. De er ikke bedre til engelsk, dansk eller norsk end de børn der har islandsk som modersmål og derfor burde islandsk på tv være til mest nytte for dem.

Kriterier for dubbing og tekstning

Dubbing er dyr. For et 24 minutters lang program bruges op til 15 eller 20 skuespillere. Det er den dyreste part af barne-programmet. Når et tv-program skal tekstes behøves for det meste kun en oversætter og ingen skuespiller. For den

skyld er tekstning meget billigere end dubbing. Men tekstning har den defekt at den er ikke til nogen nytte for de mindste børn.

Programmer for børn op til 10 år dubbles. Og selvom det ikke er en bevist kriterium med basis i en teori, kan man sige at det er en god kriterium. Omkring 10 år er de fleste børn blevet gode til at læse, så gode at de må kunne læse underteksten på tv-skærmen og forstå den. Underteksten er knap, der er brugt få ord for at sige meget og står der kun en kort tid. For at kunne læse og forstå den skal læseren være hurtig. Han skal også være god til at læse mellem linjerne så læseforståelsen må være godt udviklet. 10-årige har sikkert ikke fuldt udviklet sin læsevne men må være godt i gang med det.

Et andet kriterium for dubbing vs. tekstning er om det er en tegnefilm eller en almindelig film med skuespillere. Man går ud fra at den sidsnævnte passer til ældre børn og en tegnefilm til de yngre. Tegnefilm bliver derfor oftere dubbet end almindelige film. Dubbing af film kan være besværlig fordi tal og mimik skal være i harmoni. Den harmoni kan være svær at finde hvis det oprindelige sprog har flere eller færre ord end det modtagende sprog. Statsradioen har længe fulgt de førnævnte kriterier. Men for to år siden besluttede RÚV at købe tv-julekalenderprogrammer fra de andre nordiske rigsradioer istedet for en ny og dyr islandsk produktion på grund af en stram budget. I år 2010 blev det den norske program *Jul i Svingen* og i år 2011 den danske *Pagten*.

Disse programmer blev dubbet fordi de skulle passe tilskuere af enhver alder. Man troede at RÚV løb en risiko ved det fordi tilskuerne vil jo, traditionen tro, se islandsk julekalender. Det var også første gang RÚV havde en film dubbet. Men det blev en stor succes. I år 2012 var der desværre ikke et nyt nordiskt julekalender selvom børnene fik sit. *Jul i Svingen* blev genudsendt samt ældre, korte, islandske julekalendere.

RÚV tager fat i fælles produktion for børn med andre offentlige tv-stationer i Norden. Den dubbles for hvert sprog og det giver islandske børn en mulighed for at se produktion for børn på sit modersmål, der er lavet udenfor engelsk-sprogede lande.

Selvom RÚV har, for første gang fået en spillefilm dubbet er det langt fra den første gang film eller program for børn er blevet dubbet på islandsk. For eksempel er filme med Astrid Lindgrens historier for længst siden blevet dubbet og de første Harry Potter filme blev også dubbet samt mange andre. Alligevel var det den første gang en islandsk tv-station ikke fulgte sine kriterier om alder og type.

Når dvd-en ankom på scenen blev dubbing-situationen ændret. For første gang havde tilskueren valg mellem sprog, undertekst eller begge to. Det betyder større udvalg af film for børn.

Børneprogram i islandsk fjernsyn

Stöð 2 sender ud hele dagen. Indtil August 2012 vistes børneprogram omkring 16 timer om ugen, halvdelen er dubbet og resten teksten. Indlandsk produktion er omkring 45 minutter om ugen i vinteren men ingen om sommeren. Omkring 85% er for de yngste, op til 10 år gamle og 15% for 10–12 årige. Højest 5% af børneprogrammet er nordiskt men kommer for det meste fra USA og Britanien ifølge Stöð 2's programchef. I August 2012 begyndte Stöð 2 Krakkar udsendelser, en tv-station for børn. Den sender ud islandsk, ellert dubbet og teksten børneprogram fra tidligt morgen i omkring 6-8 timer om dagen. Fra omkring kl. 12 hver dag kommer programmet fra den amerikanske Disney Channel, med tegnefilm og spillefilm. Det må betyde omkring 49 timer børneprogram om ugen hos Stöð 2 Krakkar.

RÚV's udsendelse om dagen er kortere end hos Stöð 2. Børneprogrammet er omkring 11 timer om ugen. Men programmet varierer mere. Det kommer for det meste fra Frankrig, Kanada, USA og Britanien. Men omkring 10% af det er nordiskt og størstedelen bliver dubbet ifølge information fra RÚV's indkøbsafdeling.

Børn i Island hører derfor for det meste islandsk og engelsk sprog på fjernsyn men meget sjældent andre sprog. Mange kan dog se 4–6 nordiske tv-stationer, d.v.s. danske, norske og svenske og der kan de høre nordiske sprog. Som før sagt, kan mange børn også se stationer der uafbrudt udsender børneprogram. Disse bliver sendt ud til Island via Norden så der er reklamer på norsk, dansk, svensk og finsk men programmen er altid på engelsk. Det er måske mange børns eneste chance for at høre andre fremmedsprog end engelsk. Derfor må det siges at de islandske tv-stationer giver islandske børn og unge ikke særligt stor variation af sprog at høre.

Dubbing af børneprogram begyndte for omkring 30 år siden i Island. I den tid var RÚV den eneste radio og tv-service i landet og Sjónvarpið den eneste tv-station. Børneprogram blev sendt ud to timer om ugen. Om søndagen var der et islandskt program, *Stundin okkar*. Det er et af de ældste program, har været sendt ud fra begyndelsen af Sjónvarpið, RÚV's tv-station, i 1966. Nær sluttet af halvfjerdstallet fik vi en time til med børneprogram om onsdagen. Den blev brugt til importeret og teksten børneprogram. De første to serier der blev dubbede var den franske serie *Il était une fois*, der på islandsk hedder *Einu sinni var* i direkt oversættelse, og så en serie om de finske *Mumintrollen*. Stöð 2 kom i år 1986 og begyndte følgende år, 1987, udsendelser af dubbede program for børn. Omkring den tid steg udbudet af børnevenlige program fordi så var der pludselig konkurrence på markedet. Da begyndte begge sta-

tioner udsendelser til børn om morgenen lørdags og søndags. Senere kom der daglige udsendelser til børn.

Forskning i området tekstning og dubbing

Forskning i området tekstning og dubbing for børn og unge findes ikke på Island. Kun en forsker har skrevet lidt om tekstning. Det ville dog være meget interessant at få information om dubbing og tekstning og om de kan påvirke børns sprogudvikling, sprogforståelse og læseudvikling.

Koolstra, Peeters og Spinhof (2002) har, i en oversigtsartikel, samlet sammen det bedste og det værste ved tekstning og dubbing. De gik ud fra tre slags kriterier, 1) bearbejdning af information (information processing), eller hvilken metode giver bedst resultat, 2) æstetik, hvilken metode er mere appellerende for brugerne, og 3) lærdom, hvad kan man lære af hver metode? De bygger deres behandling på diverse forskning.

Resultaterne for bearbejdning af information, er at information bliver ikke tabt selvom tv-teksten er optil en tredjedel mindre end det oprindelige tal. Teksten trækker ikke for megen opmærksomhed fra billedet på skærmen og den har den fordel at man kan følge den selvom der er så meget larm omkring at man ikke kan høre fjernsynet. Tilskuernes bearbejdning af dubbet materiale er også god. Det er nemt for dem at følge det og de kan samtidig gøre noget andet, t.ex. læse aviser. Ved dubbing tages det oprindelige lyd væk og det gør det lettere at følge en samtale. Den største ulempe er at dubbet materiale er meget let at censurere.

Hvad æstetiken vedkommer er den største fordel ved dubbing at med den kan man undgå at teksten forstyrrer og ødelægger filmen på skærmen. Dubbing kan på den måde vedligeholde enheden mellem filmen og lyden. En anden fordel er at tilskuerne godt kan identificere sig i filmen fordi den har deres eget sprog. Ulemperne ved dubbingen er at skuespillernes stemme forsvinder og talet og mundbevægelserne harmonerer ikke. Når filmen er tekstede bevarer de oprindelige stemmer men billedet på skærmen „forurenes“ af teksten.

Når det kommer til hvad man kan lære fra tekstede eller dubbede tv-programmer skal det først nævnes at læsning af tv-tekst ser ud til at forøge læsehastigheden men det er dog ikke til nogen nytte for læseforståelsen. Koolstra et. al. (2002) henviser til to undersøgelser der har vist at dubbing kan forøge ordforrådet i modersmålet. Læsning af tv-tekst samtidig med at tilskueren lytter på et andet sprog kan lede til større ordforråd i fremmedsproget. Koolstra et al. tror at det kan være til nytte for udtalen på fremmedsproget at høre det på fjernsyn.

De som udtaler sig om at sproget skal være så rent som muligt kan finde den ulempe på tekstning at modersmålet forurenes af den indflydelse fremmedsproget har på oversættelsen.

Tekstning og dubbing i kulturelt sammenhæng

Islandske forskere har hidtil ikke været særligt interesserede i at studere hvordan islandsk ungdom opfører sig ved fjernsyn. Islændinge, mest dog forældre, er bekymrede over negative indflydelser af for megen brug af fjernsyn.

Þorbjörn Broddason er Islands helste specialist i massekommunikation fra sociologisk vinkel. Han har skrevet lidt om tekstning og dubbing af tv-programmer. Hans artikel, *Wash me* (Þorbjörn Broddason, 2007), er skrevet fra sociologisk synsvinkel og tager på fordel og ulemper ved tekstning og dubbing, lidt som Koolstra et al., der blev nævnt før. Þorbjörn's artikel handler ikke om unge. Han deler verdens nationer i tre kategorier, tekstenationer, dubbingnationer og nationer der har hverken brug for tekstning eller dubbing.

Det er måske ikke nogen overraskelse, men Þorbjörn peger på at tilskuerne kan bedst lide den metode de er vant til. De som „lever med“ tekstning vælger den udover dubbing og de som er vant til dubbing vil heller have den end tekstning.

Der er ingen klare oplysninger om om hvor megen tv-tekst hver tilskuer på Island læser. Koolstra et al. (2002) foreslår at hollændere læser tv-tekst omkring 5-6 timer om ugen. Þorbjörn Broddason gjorde en lille undersøgelse af mængden af tv-tekst hos RÚV. Det viste sig at teksten i en film af normal længde svarer til omkring 15 skrevede sider. På den grund anslog han at normaltilskueren leser hvert år tekst der svarer til omkring 10 romaner. På samme tid får tilskueren et fremmedsprog at høre i et lige stort antal timer. I den islandske tilskuers tilfælde er det engelsk han hører for det meste.

De tre typer nationer Þorbjörn har defineret bruger han når han søger efter at finde ud af hvordan hver en metode påvirker samfundet. Først tager han den type hvor næsten alle tv-programmer er på tilskuernes modersmål. Det er først og fremmest de engelsksprogede nationer. Tilskuerne får næsten uafbrudt programmer der er i sprogligt og kulturelt harmoni med deres egen sprog og kultur. Hos disse nationer er fjernsynet en fortaler for kulturel og national bevidsthed. Men tilskuerne går glip af den variation man kan finde hos tv-stationer i mindre kulturelle samfund.

Den anden type er små nationer der ikke hører til engelsk sprogområde eller andre store sprogområde. Der kan vi finde de nordiske lande, Holland og Portugal blandt andre. De importerer meget af sine tv-programmer på grund

af små økonomi og de bruger også tekstning på samme grund, d.v.s. dubbing er op til 10 gange så dyr som tekstning.

Porbjörn giver sig at teksten styrker læsningen for de yngste tilskuere og han tror at det virker fremskyndende for dem at lære et fremmedsprog.

Han kommer til den konklusion at tv-tekster gør børn til bedre læsere og fremmedsprogbrugere og at de desuden udvider deres horisont. På samme tid kan tekstningen svække grundstammerne i nationens kultur, d.v.s. sproget og måske skade udviklingen af det udtalte sprog. Det er måske det vigtigste Porbjörn peger ud. Det er en meget interessant punkt og grund til at undersøge det nærmere.

Den tredje type Porbjörn ser efter er store europæiske nationer, t.ex. Tyskland, Frankrig, Spanien og Italien. De producerer en stor del af deres tv-programmer men de importerer også en mængde. Dubbing er den metode der mest bliver brugt i disse lande. Tilskuerne slipper for at høre fremmedsprog og læse undertekst der „ødelægger“ filmen. Porbjörn er dog ikke imponeret. Han kalder det „en kulturel uhyre“. Skuespillerne bliver berøvet sine stemmer og får i stedet nye stemmer på et sprog der ikke nogenlunde kan følge deres mundbevægelser. Tilskuerne får oftere sit modersmål at høre end de af anden type, men de undgår det når de bliver, hvad Porbjörn kalder „ofre til en kulturel forvirring“ og de går glip af den læsetræning „tekst-nationer“ faktisk bliver tvunget til at få. Her er det vigtigt at huske at Porbjörn tilhører type to, hvor tekstning er dominerende.

Tekstning og dubbing og dens værdi for sprogudvikling og sprogforståelse

Ingen forskning har endnu været lavet på tekstning og dubbing af børneprogrammer og film og dens værdi for islandske børns sprogforståelse eller sprogudvikling.

En samtale med to af Islands forreste specialister i børnesprog, en professor i lingvistik og en professor i psykologi, har vist mig at de tror ikke at dubbing har en stor indflydelse på børns sprogforståelse, men som før sagt er der ingen forskning i området. Det kan dog ske hvis børnene får mulighed for at tale med en om hvad de har hørt og set på. Det er ikke hvad Koolstra et al. fandt ud i sin undersøgelse i 1997 og citerer i sin artikel fra 2002. De er dog enige om at dubbing er vigtig for unge børn der er ved at tilegne sig sprog. En af dem har dog nævnt at nogle er bekymrede over at hvis børn ser meget fjernsyn, dubbede børneprogrammer eller ej, kan det virke forsinkende for deres sprogudvikling. Årsagen er at fjernsynet er en ensrettet medie og fører ikke til dobbeltsidet samtale.

Som før sagt er dog de fleste enige om at dubbing af børneprogramme er positiv. Det er nødvendigt for børn at høre islandsk på fjernsyn når de er i sprogtilegningsalderen. Desuden er det tydeligt at tv-tekst ikke er af megen nytte til børn der slet ikke kan læse eller er lige ved at begynde at lære sig at læse.

Men hvor automatisk er læsning af undertekst? Europæiske psykologers undersøgelser viser at læsning af tekst er meget automatisk og fremgår uden anstrengelse. Perego, Del Missier, Porta og Mosconi (2010) har t.ex. undersøgt det her og de fandt ud at ikke alene er den automatisk, næsten instinktiv, men også at den påvirker ikke sansningen af resten af skærmen, d.v.s. billedet på skærmen, og heller ikke lyden.

Markering af øjnebevægelser viser at tilskuerne bruger mere tid i det hele taget til at læse teksten, men de tager længre perioder til at se på filmen. De gør også brug af lyden ligesom Van Lommel, Laenen og d'Ydewalle (1999) har bekræftet. Tilskuerne kan øge sit ordforråd i fremmedsprog ved at lytte til det samtidig som de læser underteksten.

Van Lommel et al. (1999) har faktisk fundet at omvendt tekstning, når modersmålet, eller hjemmesproget, udtales og fremmedsproget vises som tekst, virker bedst for voksne men traditional tekstning, med fremmedsproget udtalt og hjemmesproget som tekst er det bedste for børn. Tilskuerne er så vant til traditionen at hvis undertekst vises på skærmen så læser de den, selvom de ikke har brug for den eller forstår den ikke, t.ex. hvis den er på et sprog der er helt fremmet for dem.

Van Lommel et al. (1999) fandt i sin undersøgelse at hollandsk-sprogede eller flamsk-sprogede børn i Belgien læser teksten samme vej som voksne fra omkring otte års alder. Det viser øjnebevægelserne. Det kan også godt være sagen med børn der har andre sprog hvis de bliver vant til tv-tekster fra begyndelsen.

Tekstnings påvirkning på tilegning af fremmedsprog

Det ville være interessant at få viden om i hvilken, hvis nogen, grad tekstning fremmer tilegning af fremmedsprog. Nogle undersøgelser viser at tv-tekst sammen med udtalt fremmedsprog kan faktisk gøre det. På Island begynder undervisning i engelsk ved 10-års alder, d.v.s i 5. klasse, og undervisning i dansk begynder ved 12-års alder, i 7. klasse. Omkring 10-års alder er læseundervisning for begyndere færdig og fra den tid skal børn der ikke har læsevanskeligheder bestemme over teknikken. Sigtet er at de herefter træner læseforståelsen.

Tv-stationernes kriterier om tekstning, dubbing og alder er derfor i takt med sigterne i grundskolens studieplan. Det er ret interessant når man tænker på at kriterierne eksisterer ikke på papir eller nogen steder og har ikke

fået nogen støtte af forskning. Det synes at være først og fremmest økonomien der bestemmer.

Som jeg har gentaget mange gange nu, så har man på Island ikke lavet nogen undersøgning på tekstningens værdi for sprogforståelsen. Derfor må vi se efter forskning i andre europæiske lande når det gælder tv-tekster og tilegnelse af andet sprog.

d'Ydewalle og Van de Poel (1999) prøvede at finde ud af hvis det er til nytte at se på tekstede programmer og høre fremmedsproget på samme tid. Deltagerne var hollandsksprogede eller flamsksprogede, børn i Belgien og fremmedsprogene var fransk og dansk. Børnene havde kun tilegnet sig et sprog men var begyndt at lære fransk som andet sprog i skolen. Det var en af grundene til valget på fransk. Den anden grund var at hollandsk og fransk ikke er nære slægtninger, fransk er et romanskt sprog men hollandsk et germanskt. Dansk blev valgt fordi den er germansk og derfor en nærmere slægtning til hollandsk og så fordi børnene havde ingen kundskab til dansk.

Resultaten blev at børn kan forbedre sit ordforråd af at lytte på fremmedsproget og samtidig læse teksten på sit eget sprog. Franskundervisningen de allerede havde fået påvirkede det ikke, de forbedrede sig ikke mere i fransk end de gjorde i dansk. På den anden hånd påvirkede slægtskabet i den retning at børnene forstærkede sit ordforråd på dansk mere end på fransk. Som før blev sagt virker omvendt tekstning bedre for voksne end børn. Derfor virker traditional tekstning, som den vi har på fjernsyn bedre for børns fremmedsprog-udvikling end for voksnes.

På noget tidspunkt må der så ske en forandring i sprogtilegnelsen, siger d'Ydewalle og Van de Poel (1999). Det kan være en forklaring af hvorfor små børn foretrækker dubbing til tekstning samt de indrømmer dog at det kan også stamme fra den faktum at små børn ikke er gode læsere nok og derfor foretrækker dubbing. Når de vokser op udvikles deres kognition samt med deres læseevne. De bliver bedre til at læse tv-tekst på fremmedsprog der er en vigtig forudsætning til den tidspunkt at omvendt tekstning er bedre for at de kan forbedre sit ordforråd.

d'Ydewalle og Van de Poel lægger ikke megen plads under at pege på en særlig vigtig punkt i deres undersøgelse. Nemlig den at der ser ud til kun at være ordforrådet der forstyrkes gennem denne metode. Syntaks og bøjningssystem har det ikke noget at gøre med. Men den resultat får støtte af andre undersøgelser. Van Lommel, Laenen og d'Ydewalle (2006) har prøvet det, også på hollandsksprogede børn i Belgien. De valgte esperanto fordi det er et sprog med enkelte grammatiske regler. Resultaten blev at hverken traditional eller omvendt tekstning ledte til forbedring i grammatiken.

Det vigtigste man kan lære fra disse undersøgelser er at børn og voksne kan forbedre sit ordforråd i fremmedsprog ved at lytte på fremmedsprog og se på film og samtidig at læse undertekst men det forbedrer ikke deres kundskab i grammatik.

Det kan være væsentligt for unge Islændinge. Det kan være en positiv sag at se på fjernsyn fordi på den måde kan de udvikle sit ordforråd i fremmedsprog. Det ville dog være af stor interesse for os at undersøge om det er af nogen nytte for tilegnelse af fremmedsprog at se på importerede tv-programmer uden tekst fordi børns adgang til sådan noget har ligesom eksploderet i de sidste år. Koolstra et al. (2002) nævner at det kan være tilfældet.

Til sidst

Islands særstilling er at vi er en fåtallig befolkning og har ikke stort spillerum til at producere vores egne tv-programmer. I de sidste få år har det dog ændret sig og inlandske produktion har forstærket sig. Vores sprog har ingen udbredelse udenfor landet, og hvis man ikke tæller med de nogle tusind Islændinge der har flyttet til andre lande er der meget få der taler islandsk uden for Island. Vi er derfor afhængige af fremmede tv-program. Desuden tillader økonomien dubbing kun til børn og al anden importeret tv-produktion bliver tekstat. Jeg tror også at en undersøgelse ville vise os at Islændinge vil hellere have tekstat end dubbing og at det stammer til Þorbjörn Broddasons (2006) kategorier.

Det er livsvigtigt for os at værne om vores sprog og forhindre at det dør. Men på samme tid er det også meget vigtigt at vi kender til flere sprog så at vi kan kommunikere med omverdenen. Vi har brug for at tilegne os andre sprog og på samme tid se til at islandsk ikke bliver for påvirket af dem og heller ikke taber kampen. Vores situation er derfor meget kompliceret.

Engelske sproget truer os. Nu er det ikke blevet sjældent at høre mennesker, mest de unge, bruge engelsk for at forklare meningen af hvad de har sagt på islandsk. På samme tid er islandsk meget kær til folk for det meste. Derfor er det en positiv sag for os at finde ud af at tv-tekstatning kan forbedre ordforrådet i et fremmedsprog og det er også en positiv ting at tilskuerne læser svarende op til 10 romaner på deres modersmål om året.

Summary

Local production is only a small part of the whole programme in Icelandic television, as well for children and adolescents as for adults. Most of the programme, asides from news and related material, is imported and therefore needs to be subtitled or dubbed. TV-programmes for children to the age of 10 is

always dubbed but the rest is subtitled. So far there is no research in this field in Iceland and since we depend so much on these methods it is of importance to find out which, if any, effect dubbing and subtitling have on childrens language development and comprehension, as well as reading skills. We also need to find out what, if any, effect subtitling has on foreign language acquisition. Researchers in other countries, where subtitling is common have found out that it can be helpful for increasing childrens vocabulary but not their grammar skills in the foreign language.

Litteraturliste:

- Broddason, Þ. 2006. Wash me. *Rannsóknir í félagsvísindum VII Félagsvísindadeild. Erindi flutt á ráðstefnu í október 2006*. Red. Úlfar Hauksson. Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands.
- d'Ydewalle og Van de Poel. 1999. Incidental Foreign-Language Acquisition by Children Watching subtitled Television Programs. *Journal of Psycholinguistic Research* 28,3:227–244.
- Koolstra, C.M., Peeters, A.L. og Spinhof, H. 2002. The Pros and Cons of Dubbing and Subtitling. *European Journal of Communication* 17:325–354.
- Perego, E., Del Missier, F., Porta, M. og Mosconi M. 2010. The Cognitive Effectiveness of Subtitle Processing. *Media Psychology* 13:243–272.
- Van Lommel, S., Laenen, A. og d'Ydewalle, G. 2010. *British Journal of Educational Psychology* 76,2:243–258.

Anna Sigríður Þráinsdóttir er sprogkonsulent hos Ríkisútvarpið, RÚV, Íslands statsradio.